

**TALABANING MUSIQIY FANLARDAN MUSTAQIL TA'LIM
TOPSHIRIQLARINI BAJARISH
KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH**

Toshmatov G'ulomjon Olimjonovich

*Namangan davlat pedagogika instituti,
ART pedagogika kafedrası o'qituvchisi.*

To'rabayeva Mohigul Shuxratjon qizi

*Namangan davlat pedagogika instituti
60111300-musiqqa ta'limi yo'nalishi
3-bosqich MUS-AU-22 guruh talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada talabalarning musiqa fanlaridan tizimli yondashuvi asosida mustaqil ta'lim olishi hamda o'z shaxsiy bilimlarini rivojlantirib borishi, mustaqil ta'lim orqali talabalar o'zlariga mos vaqt va joyda ta'lim olishi, ijtimoiy o'zaro aloqalar o'rnatsihi, maqsadga yo'naltirilgan o'qish rejasi kabi bir qator ma'lumotlar haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: rivojlanish va natijalarni tahlil qilish, moslashuvchanlik va qulaylik, motivatsiya va qo'llab-quvvatlash, vaqtni boshqarish, o'z-o'zini rivojlantirish.

Аннотация: В этой статье, основанной на систематическом подходе к музыке, студенты могут учиться самостоятельно и развивать свои личные знания, например, рассматривается план направленного обучения.

Ключевые слова: анализ развития и результатов, гибкость и удобство, мотивация и поддержка, тайм-менеджмент, саморазвитие.

Annotatsion: Based on a systematic approach to music, this article allows students to learn independently and develop their personal knowledge, such as a guided learning plan.

Keywords: development and outcome analysis, flexibility and convenience, motivation and support, time management, self-development.

Mustaqil ta'lim - bu talabaga o'z bilim va ko'nikmalarini mustaqil ravishda rivojlantirish imkonini beradigan ta'lim shakli. Zamonaviy dunyoda ta'lim olishning bu usuli ko'plab afzalliklarga ega, chunki u talabaning qiziqishlari, ehtiyojlari va imkoniyatlariga moslashtirilgan. Bu ta'lim shakli so'nggi yillarda, ayniqsa, internet va texnologiyalar rivoji bilan katta ahamiyat kasb etdi, chunki odamlar onlayn kurslar, kitoblar, videodarslar, maqolalar, va boshqa turdagi resurslardan foydalanib o'zlariga

kerakli bilimlarni egallash imkoniyatiga ega bo'ldilar. Mustaqil ta'limning afzalliklari quyidagilardan iborat:

1. **Moslashuvchanlik va qulaylik:** Talabalar o'zlariga mos vaqt va joyda ta'lim olish imkoniga ega bo'ladi.

2. **Tejamkorlik:** Rasmiy o'quv kurslariga nisbatan ancha arzon, ba'zan esa bepul manbalar orqali ham o'qish mumkin.

3. **Shaxsiylashtirish:** Odamlar o'zlari qiziqqan yoki kerakli bo'lgan mavzularni tanlab, o'rganish jarayonini shaxsiylashtirishlari mumkin.

4. **O'z-o'zini rivojlantirish:** Mustaqil ta'lim insonni o'z-o'zini boshqarishga, mas'uliyatni o'z zimmasiga olishga o'rgatadi. Lekin, mustaqil ta'limda ayrim qiyinchiliklar ham uchraydi:

- **Motivatsiya etishmasligi:** Biror kishining nazoratisiz o'qish ko'pincha qiyin kechadi, bu esa mustahkam intizom va motivatsiyani talab qiladi.

- **Tizimli yondashuv yo'qligi:** Ba'zan mustaqil ta'limda mavzular o'zaro bog'lanmagan yoki muayyan tartibda o'rgatilmagan bo'lishi mumkin, bu esa bilimlarni puxta o'zlashtirishni qiyinlashtiradi.

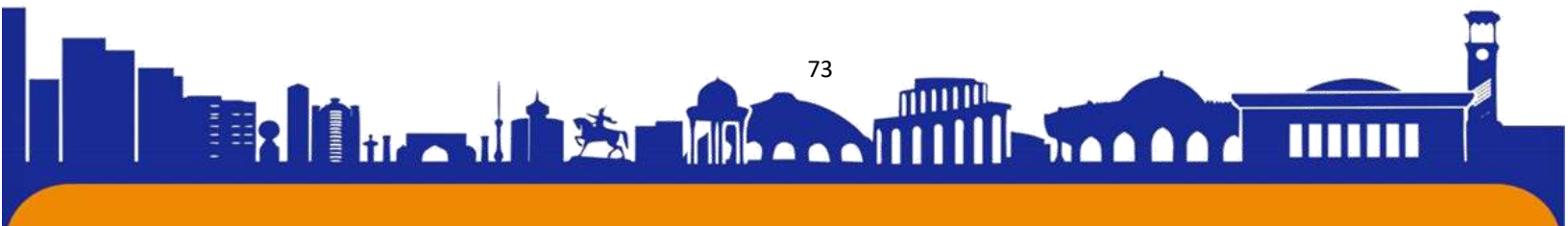
- **Ijtimoiy aloqalarning etishmasligi:** An'anaviy ta'limda hamkasblar yoki kursdoshlar bilan muloqot qilish imkoniyati bo'lsa, mustaqil ta'limda bu imkoniyat kamroq bo'ladi.

Yuqori darajada muvaffaqiyatli bo'lish uchun mustaqil ta'lim oluvchilar rejalashtirish va o'z maqsadlarini aniq belgilashlari, shuningdek, o'z rivojlanishini doimiy ravishda nazorat qilishlari zarur.

Talaba va o'qituvchi hamkorligi orqali tashkil etilgan mustaqil ta'lim – bu ikki tomonlama o'qish jarayoni bo'lib, bunda talaba mustaqil ravishda bilim oladi, ammo o'qituvchi yo'naltiruvchi, kuzatuvchi va qo'llab-quvvatlovchi rolni o'ynaydi. Bu uslub an'anaviy ta'lim va to'liq mustaqil ta'lim o'rtasida bir echim sifatida namoyon bo'ladi va ta'limning samaradorligini oshirish uchun yaratilgan.

Bu hamkorlik talaba va o'qituvchining birgalikdagi harakatlari orqali talabaning ilmiy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Quyida talaba va o'qituvchi hamkorligining asosiy jihatlari va afzalliklari keltirilgan:

1. Maqsadga yo'naltirilgan o'qish rejasi.

O'qituvchi talabaga o'rganilishi kerak bo'lgan mavzular bo'yicha yo'l xaritasi yaratishda yordam beradi. Bu reja orqali talaba har bir mavzuning o'ziga xos jihatlarini va qanday o'rganish kerakligini aniq bilib oladi, bu esa o'zlashtirishni tezlashtiradi.

2. Yo'naltirish va maslahatlar berish.

Mustaqil ta'lim jarayonida o'qituvchining yo'naltiruvchi va maslahat beruvchi rolini bajargani talabaning ilmiy rivojlanishiga katta yordam beradi. Talaba o'z-o'zidan o'qiyotganda duch keladigan qiyinchiliklarni o'qituvchi bilan maslahatlashib hal qilishi mumkin, shuningdek, yanada samarali o'rganish uslublarini o'zlashtiradi.

3. Qiyin mavzularni izohlash.

Mustaqil ta'lim jarayonida talabalar qiyin mavzularni tushunishda qiyinchilikka duch kelishi mumkin. Bunday holatda o'qituvchi bilan muloqot qilish orqali, u talabaning savollariga javob beradi va kerakli izohlarni taqdim etadi. Bu esa talabaning tushunishini yaxshilaydi va uning bilimlarini mustahkamlaydi.

4. Rivojlanish va natijalarni tahlil qilish.

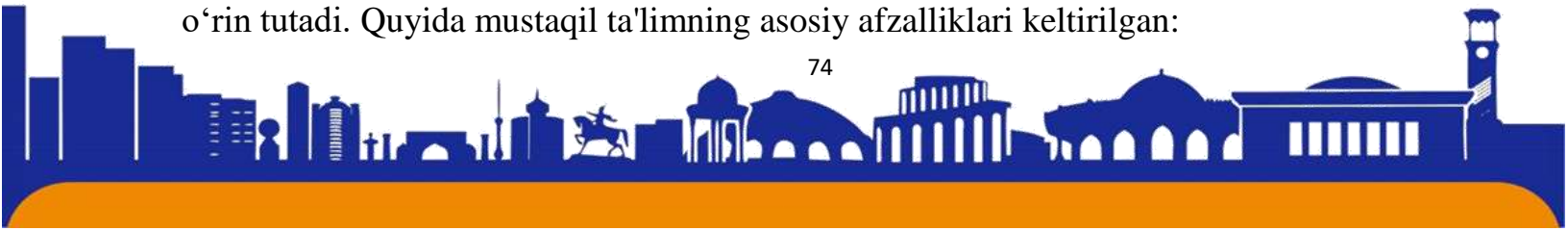
O'qituvchi talabaga o'z bilim darajasini baholash va rivojlanishini tahlil qilish imkonini beradi. Bu orqali talaba o'zining kuchli va zaif tomonlarini aniqlab, qaysi yo'nalishda ko'proq ishlashi kerakligini tushunadi. Shu bilan birga, o'qituvchi talabaga yangi vazifalar yoki ko'nikmalarni rivojlantirish uchun qo'shimcha materiallar taklif etishi mumkin.

5. Motivatsiya va qo'llab-quvvatlash.

O'qituvchi tomonidan berilgan muntazam turtki va qo'llab-quvvatlash talabaning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi. Mustaqil ta'limda motivatsiya muhim ahamiyatga ega, chunki o'qituvchi bilan hamkorlikda ishlash jarayoni talabaning qiziqishini doimiy ushlab turadi va uni rivojlanishga undaydi.

O'qituvchi har bir talabaning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda, uning qobiliyatiga mos shaxsiy o'quv dasturini tuzishi mumkin. Bu esa talabaga o'z qobiliyatlari va bilim darajasiga mos ravishda rivojlanish imkonini beradi.

Talaba va o'qituvchi hamkorligi orqali tashkil etilgan mustaqil ta'lim uslubi talabaning o'z bilimi va ko'nikmalarini rivojlantirish uchun samarali vosita hisoblanadi. Bu jarayonda o'qituvchi talabaning o'z-o'zini boshqarishga o'rgatadi, bilim olish jarayonida uning tarafdori va yordamchisi sifatida ishtirok etadi. Shu sababli, talaba va o'qituvchi hamkorligi, ayniqsa, mustaqil ta'limning samaradorligini oshirishda muhim o'rin tutadi. Quyida mustaqil ta'limning asosiy afzalliklari keltirilgan:

1. Vaqtni boshqarish.

Mustaqil ta'lim talabaga o'z vaqtini o'zi boshqarishga imkon beradi. U darslarni o'z vaqtida va o'z ritmida o'rganishi mumkin. Bu ayniqsa, ish bilan band yoki boshqa mas'uliyatlarga ega bo'lganlar uchun juda qulay.

2. Shaxsiylashtirilgan ta'lim.

Mustaqil ta'limda talaba faqat o'zini qiziqtirgan yoki kerakli bo'lgan mavzularga e'tibor qaratishi mumkin. Bu jarayon o'qish samaradorligini oshiradi va talaba o'z ehtiyojlariga mos dasturlar va uslublardan foydalangan holda o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladi.

3. Mas'uliyatni rivojlantirish.

Mustaqil ta'lim talabani o'z o'rganish jarayoniga mas'uliyat bilan yondashishga undaydi. Talaba o'z maqsadlarini belgilab, ularga erishish uchun kerakli qadamlarni o'zi rejalashtiradi va bu orqali o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

4. Tejamkorlik.

Mustaqil ta'lim ko'pincha an'anaviy ta'limdan arzonroq hisoblanadi. Onlayn kurslar, bepul kitoblar va videodarslar orqali bilim olish imkoniyatlari kengayib bormoqda. Bu nafaqat moliyaviy tejamkorlikni ta'minlaydi, balki turli manbalarni qamrab olishga imkon beradi.

5. Tez va samarali bilim olish.

Mustaqil ta'lim talabaga o'z ehtiyojiga mos tezlikda o'qish imkoniyatini beradi. U shoshilmasdan, mavzularni chuqurroq o'rganishi yoki tezroq harakatlanib, umumiy bilimlarga e'tibor qaratishi mumkin.

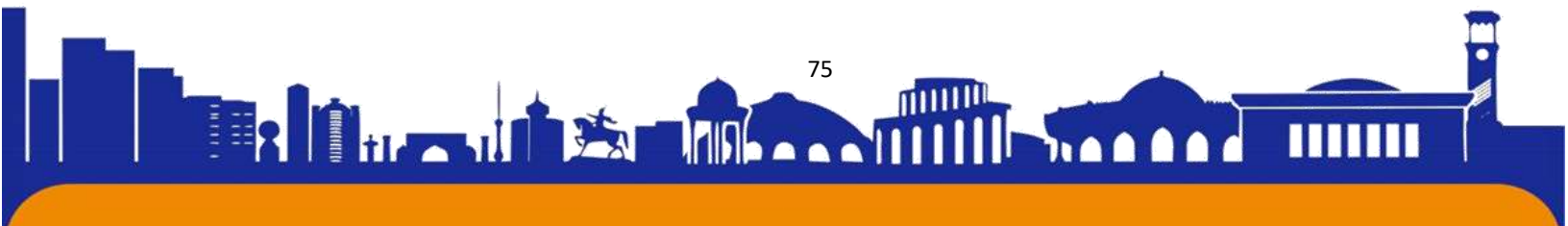
6. Raqobat va bosimning kamligi.

An'anaviy sinfdagi raqobat va o'qituvchilar tomonidan beriladigan bosim mustaqil ta'limda kamroq seziladi. Talaba o'zining shaxsiy rivojlanishiga e'tibor qaratib, qulay sharoitda o'rganishi mumkin.

7. Qiyinchiliklarni mustaqil engish.

Mustaqil ta'lim talabani o'zi mustaqil ravishda qiyinchiliklarga echim topishga o'rgatadi. Bu esa uning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va o'z-o'zini rivojlantirishga yordam beradi.

8. Qulay va keng imkoniyatlar

Bugungi kunda turli onlayn platformalar, kurslar, elektron kitoblar va boshqa raqamli resurslar orqali deyarli istalgan sohada bilim olish mumkin. Bu talabalarga har xil fanlar va yo'nalishlarda o'z bilimlarini kengaytirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Mustaqil ta'limning asosiy afzalliklari – bu talabaning o'quv jarayonini shaxsiylashtirish, vaqt va moliyaviy resurslarni tejash, mas'uliyatni oshirish va qiyinchiliklarni mustaqil engishga o'rgatishdir. Bularning barchasi talabani yanada mustaqil, bilimdon va o'ziga ishongan shaxs sifatida rivojlantiradi.

Mustaqil ta'lim orqali kredit to'plash

Mustaqil ta'lim orqali kredit to'plash - bu talabalarni o'z bilimlarini oshirish va o'qish jadvalini o'zlariga moslashgan holda tuzish imkonini beruvchi zamonaviy ta'lim shaklidir. Bunday tizimda talaba universitet yoki boshqa o'quv muassasasi tomonidan belgilangan ma'lum kredit miqdorini mustaqil o'rganish orqali to'plashi mumkin. Bu jarayon ko'pincha onlayn kurslar, masofaviy darslar, loyihalar va o'z-o'zini baholash orqali amalga oshiriladi. Mustaqil ta'lim orqali kredit to'plash talabalar uchun ko'plab afzalliklarga ega bo'lib, quyida ular haqida batafsil ma'lumot berilgan:

1. O'quv jarayonini moslashuvchan tashkil etish.

Talaba mustaqil ta'lim orqali kredit to'plaganda, u o'z vaqtini boshqarish va bilim olish jarayonini o'z jadvaliga moslashtirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu ayniqsa, ish bilan band yoki oilaviy majburiyatlarga ega bo'lgan talabalar uchun qulaydir.

2. Qo'shimcha ta'lim resurslaridan foydalanish.

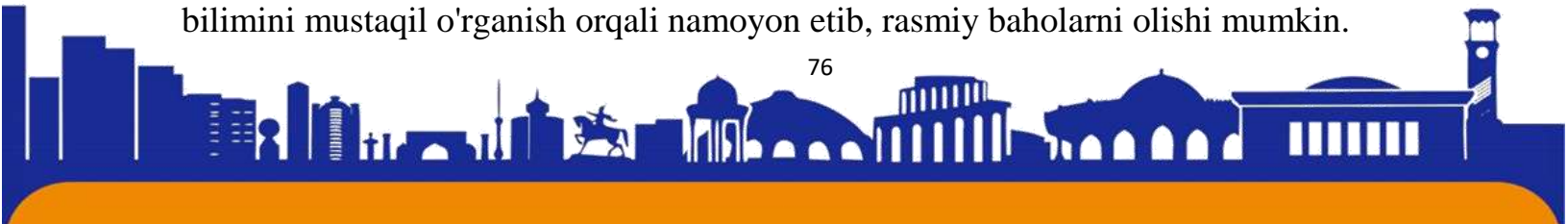
Onlayn kurslar, darsliklar, video darslar va boshqa turdagi resurslardan foydalanib, talabalar o'z maqsadlariga etishishlari mumkin. Bu esa ularga an'anaviy darslardan tashqari bilim manbalarini kengaytirish va o'z-o'zini rivojlantirish imkonini beradi.

3. Malakalarni chuqur o'rganish va tajriba orttirish.

Mustaqil ta'lim orqali kredit to'plovchi talaba o'z qiziqishlariga ko'ra chuqurroq bilim olishi va ularni amaliyotda sinab ko'rishi mumkin. Masalan, loyihalar va topshiriqlar orqali talaba o'z bilimini mustahkamlaydi va amaliy ko'nikmalarni rivojlantiradi.

4. Imtihon va baholash orqali kredit olish.

Ba'zi ta'lim muassasalari talabalarga o'zlashtirgan mavzularni nazorat qiluvchi test yoki imtihonlarni topshirish orqali kredit to'plash imkonini beradi. Bu orqali talaba o'z bilimini mustaqil o'rganish orqali namoyon etib, rasmiy baholarni olishi mumkin.

5. Kamroq vaqt va moliyaviy xarajat.

Mustaqil ta'lim orqali kredit to'plash tizimi ko'pincha an'anaviy darslarga nisbatan arzonroq va vaqtni tejaydi. Talaba o'zi uchun mos bo'lgan kurslarni tanlab, o'qishni tezlashtirishi va moliyaviy jihatdan tejamkor bo'lishi mumkin.

6. Ko'nikmalarni rivojlantirish va mas'uliyatni oshirish.

Mustaqil ravishda bilim olish talabani o'z mas'uliyatini oshiradi, o'quv jarayonini boshqarishga va o'zini baholashga o'rgatadi. Bu esa talaba uchun kelajakda foydali bo'ladigan qimmatli hayotiy va kasbiy ko'nikmalarni shakllantiradi.

7. Global platformalarda o'qish imkoniyati.

Talabalar xalqaro darajadagi onlayn universitetlar va platformalarda kurslarni o'qib, kredit to'plashlari mumkin. Bu ularga yuqori darajadagi bilim manbalaridan foydalanish va yangi sohalarda o'qishni davom ettirish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganada mustaqil ta'lim orqali kredit to'plash talabalarga vaqt va mablag' tejamkorligi, shaxsiylashtirilgan ta'lim, chuqur o'rganish va mas'uliyatni oshirish kabi ko'plab afzalliklarni beradi. Bunday tizim ta'lim sifatini oshiradi va talabalarning bilim darajasini yuqoriga ko'tarishga yordam beradi. Bu usul yordamida talabalar nafaqat muayyan kreditlarni, balki zamonaviy bilim va ko'nikmalarni ham egallaydilar. Mustaqil ta'lim orqali talabalar kengroq va chuqurroq bilim, yangi ko'nikmalar, mas'uliyat, motivatsiya va o'z-o'zini boshqarish kabi ko'plab yutuqlarga erishadilar. Bu yutuqlar ularni shaxsiy va kasbiy hayotda muvaffaqiyatga erishish uchun tayyorlaydi va ularning kelajakdagi imkoniyatlarini kengaytiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 21.06.2022 y. PQ-289-son "Pedagogik ta'lim sifatini oshirish va pedagog kadrlar tayyorlovchi oliy ta'lim muassasalari faoliyatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori.

2. L. Zaripov, N. Xayitov, Z. Tohirov. "Talabalar mustaqil ta'limini tashkil etish" Metodik qo'llanma. Toshkent 2023.

3. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tashkilotlarida ECTS kredit modul tizimi Asosiy tushunchalar va qoidalar V. O'rinov, M. Sultonov, A.Umarov Toshkent: "Ma'naviyat", 2020. 96 bet.

4. Sh.I.Yo'ldashev. Talabalarning mustaqil ta'limining zamonaviy o'quv jarayonida ahamiyati va o'rni. Uslubiy qo'llanma. T.: O'zMU, 2022. — 41 b.

ISSN (E): 2181-4570 ResearchBib Impact Factor: 6,4 / 2023 SJIF 2024 = 5.073/Volume-2, Issue-11

5. D.R.Karimova. Kredit-modul tizimida mustaqil ta'lim. Uslubiy qo'llanma. Toshkent: OOO "Complex Print", 2021. 126 bet.

6. N.O.Jo'raeva. Ta'lim jarayonida mustaqil o'quv faoliyatini tashkil etish bo'yicha ayrim ko'rsatmalar Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar. 2021. 172 b.

7. International Journal of Formal Education Volume: 2 Issue: 6 | June – 2023 ISSN: 2720-6874 <http://journals.academiczone.net/index.php/ijfe> Musiqiy ta'lim jarayonida talabalar mustaqil ishlarining o'rni va ahamiyati.

8. In Science - Jamiyat va innovatsiyalar – Общество i innovatsii – Society and innovations Journal home page: Available 10 June 2022 <https://inscience.uz/index.php/socinov/index> Kredit-modul tizimida mustaqil ta'limni tashkil etish tamoyillari - Principles of organization of independent education in the credit-module system.

9. Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR) <https://www.tarj.in> 1
ISSN: 2278-4853 Vol 10, Issue 9, September, 2021 Impact Factor: SJIF 2021 = 7.699 Oliy ta'lim jarayonida ECTS kredit-modul tizimi va uning joriy etish faoliyati - Acts credit module system and its implementation activities in higher educational process.

